

CİNSELLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ, CİNSEL EĞİTİM VE DANIŞMANLIK

Yazarlar

Dr. Sümeyye BARUT

Dr. Esra SABANCI BARANSEL

© Copyright 2021

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-8037-78-4

Kitap Adı

Cinselliğin Değerlendirilmesi, Cinsel Eğitim ve Danışmanlık

Yazarlar

Sümeyye BARUT

ORCID iD: 0000-0002-1222-9692

Esra SABANCI BARANSEL

ORCID iD: 000-0001-6348-2084

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

EDU029070

DOI

10.37609/akya.987

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

İÇİNDEKİLER

CİNSELLİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	1
Kronik Hastalıklarda Cinselliğin Değerlendirilmesi.....	5
Cinselliğin Değerlendirilmesinde Sık Kullanılan Modeller	7
ALARM Modeli	7
SCHOVER Metodu.....	7
KAPLAN Modeli	8
PLISSIT Modeli	8
ALLOW Cinsel Sağlık Modeli.....	11
BETTER Cinsel Sağlık Modeli	12
PLEASURE Cinsel Sağlık Modeli	14
Ebelerin Ve Sağlık Profesyonellerinin Hasta Cinselliğini Değerlendirmeye Yönelik Engelleri	15
Cinselliğin Değerlendirilmesinde Ebenin Rolü.....	18
CİNSEL EĞİTİM VE DANIŞMANLIK	18
Ergenlerde Cinsel Sağlık Eğitimi Yetersizliğinin Doğurduğu Sonuçlar.....	21
Cinsel Sağlık Eğitiminin Amaçları.....	22
Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Önerileri	24
KAYNAKLAR.....	30

KAYNAKLAR

- Annon JS. PLISSIT Therapy. In: Corsini RJ, ed. Handbook of Innovative Psychotherapies. New York: Wiley&Sons; 1981. p.626-39.
- Ayaz, S., & Kubilay, G. (2009). Effectiveness of the PLISSIT model for solving the sexual problems of patients with sto-ma. *Journal of Clinical Nursing*, 18(1), 89-98.
- Babacan, S. S. (2003). İnsan Seksüalitesinin Kültürelve Psiko-sosyal Yönleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 11(1), 131-136.
- Bakanlığı, S. (2012). Birinci basamak sağlık hizmetleri veri reh-beri. *Temel Sağlık Hizmetleri*, 805-815.
- Bulduk, S. (2009). Gençlerde okula dayalı akran eğitimi girişim-lerinin hiv/aids risk davranışlarını azaltma üzerine etki-si. *Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sos-yal Bilimler Enstitüsü.*
- Bulut, F., & Gölbaşı, Z. (2009). Adolesan Kızların Cinsellikle İlgili Konularda Anneleri ile Olan İletişimlerinin Deđerlendirilme-si. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8(1).
- CanadianGuidelinesforSexualHealthEducation. PublicHealt-hAgency of Canada (2008) <http://www.phac-aspc.gc.ca/publicat/cgshe-ldnemss/index-eng.php>.
- Çayır, G., & Kızılkaya Beji, N. (2015). Cinsel sağlık eğitimi (Derle-me). *Androloji Bülteni*, 17(62), 231-240.
- Cohen, M. Z. (2004). Using the BETTER model to assess sexua-lity. *Clin J Oncol Nurs*, 8, 84-6.
- Çalışandemir, F., Bencik, S., & Artan, İ. (2010). Çocukların cin-sel eğitimi: geçmişten günümüze bir bakış. *Eğitim ve Bi-lim*, 33(150).
- Çok, F., & Kutlu, Ö. (2010). *Ergenlerin cinsel eğitimi: Bir program denemesi*. Pegem Akademi.
- Dađ, H., Dönmez, S., Şirin, A., & Kavlak, O. (2012). Akran eğitimi-nin üniversite öğrencilerinin cinsel sağlık konusundaki bilgi düzeylerine etkisi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(1), 10-17.
- Darroch, J. E., Woog, V., Bankole, A., & Ashford, L. S. (2016). Ad-ding it up: costs and benefits of meeting the contracepti-ve needs of adolescents.
- World Health Organization. (2010). *Developing sexual health programmes: a framework for action* (No. WHO/RHR/

- HRP/10.22). World Health Organization. Erişim tarihi: 11.12.2021
- DSÖ, UNICEF, UNFPA, Dünya Bankası Grubu ve Birleşmiş Milletler Nüfus Bölümü. Anne ölümlerinde eğilimler: 1990 - 2015: <https://www.unicef.org/turkey/bas%C4%B1n-b%C3%BCltenleri/bm-anne-%C3%B6l%C3%BCmleri-1990dan-bu-yana-44-azald%C4%B1>. Erişim tarihi: 11.12.2021
- Egelioglu-Cetisli, N., Serçekuş, P., & Nevin, O. G. U. Z. (2014). Primer infertil kadınlarda cinsel doyum ve çift uyumu. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 16(3), 38-47.
- Enstitüsü, H. Ü. N. E. (2008). TC Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Müdürlüğü. *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması*.
- Ersin, F. (2008). *Gençlere verilen üreme sağlığı eğitiminin üreme sağlığı bilgi ve davranışlarına etkisi* (Doctoral dissertation, DEÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- Eroğlu, K., & Gölbaşı, Z. (2005). Cinsel eğitimde ebeveynlerin yeri: ne yapıyorlar, ne yaşıyorlar?. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(2), 12-21.
- Europe, W. H. O. (2010). Standards for Sexuality in Europe. A Framework for Policy Makers, Educational and Health Authorities and Specialists. Cologne: WHO Europe and Federal Centre for Health Education BZgA. http://www.oif.ac.at/fileadmin/OEIF/andere_Publikationen/WHO_BZgA_Standards.pdf.
- Fışkın, G., & NK, B. (2014). Cinsel fonksiyonun değerlendirilmesi ve hemşirenin rolü. *Androloji Bülteni*, 56, 73-76.
- Fogel, C. I., & Woods, N. F. (Eds.). (2008). *Women's health care in advanced practice nursing*. Springer Publishing Company.
- Ganchimeg, T., Ota, E., Morisaki, N., Laopaiboon, M., Lumbiganon, P., Zhang, J., ... & WHO Multicountry Survey on Maternal Newborn Health Research Network. (2014). Pregnancy and childbirth outcomes among adolescent mothers: a World Health Organization multicountry study. *BJOG: An International Journal of Obstetrics & Gynaecology*, 121, 40-48.
- Global and regional projections on violence against women: prevalence and the prevalence of sexual violence in

- spouses and their impact on health. Geneva: WHO; 2013. https://www.unicef.org/media/files/Child_Marriage_Report_7_17_LR..pdf Erişim tarihi: 08.12.2021
- Gölbaşı, Z., & Evcili, F. (2013). Hasta cinselliğinin değerlendirilmesi ve hemşirelik: engeller ve öneriler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 16(3), 182-189.
- Gölbaşı, A. G. D. Z. (2003). Sağlıklı gençlik ve toplum için bir adım: cinsel sağlık eğitimi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 6(6).
- Guidelines for Comprehensive Sexuality Education. Sexuality Information and Education Council of the United States (SIECUS), Kindergarten-12th Grade, 3rd Edition, 2004. http://www.siecus.org/_data/global/images/guidelines.pdf Erişim tarihi: 21.11.2021
- Guthrie, C. (1999). Nurses' perceptions of sexuality relating to patient care. *Journal of clinical nursing*, 8(3), 313-321.
- Gültürk, E., Akpınar, A., Şen, Ş. R., & Balcı, H. (2018). Cinselliğin değerlendirilmesi: Hemşirelerin cinsellikle ilgili tutum ve inançları. *İstanbul Bilim Üniversitesi Florence Nightingale Tıp Dergisi*, 4(1), 63-70.
- Gürsoy, E., & Gençalp, N. S. (2010). Cinsel sağlık eğitiminin önemi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 23(23), 29-36.
- Güven, D. Development of Health Expenditures in OECD and Turkey Between 2001-2016 Years. *Journal of International Management Educational and Economics Perspectives*, 4(2), 1-16.
- Jaarsma, T., Strömberg, A., Fridlund, B., De Geest, S., Mårtensson, J., Moons, P., ... & Thompson, D. R. (2010). Sexual counselling of cardiac patients: nurses' perception of practice, responsibility and confidence. *European Journal of Cardiovascular Nursing*, 9(1), 24-29.
- Marcelle Kaplan, R. N., & Rita Pacelli, M. S. (2011). The sexuality discussion: Tools for the oncology nurse. *Clinical Journal of Oncology Nursing*, 15(1), 15.
- Karaçam, Ö., Totan, T., Korkmaz, Y. B., & Koyuncu, M. (2012). Hendrick Cinsel Tutum Ölçeği Kısa Formunun Türkçeye uyarlanması, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması/Turkish adaptation of the Hendrick Brief Sexual Attitudes Sca-

- le, validity and reliability study. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13(2), 138.
- Karadağ, Ö. (2004). Akran Eğitimi: Eğitimci Eğitimi Rehberi. *BM-Avrupa ve Orta Asya Bölgesi, genç insanların Sağlığının Geliştirilmesi ve Korunması Kuruluşlar Arası Grubu Akran Eğitimi Alt Komitesi*.
- Karakoyunlu, F., & Öncel, S. (2009). Cinsel Fonksiyon Bozukluklarında Kadına Ait Hemşirelik Bakım Süreci Örneği. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(3), 82-92.
- Karataş, K. (2001). Toplumsal değişme ve aile. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 12(2), 89-98.
- Karatekin, E. 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündeminde Küresel Vatandaşlık ve Türkiye. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 57-66.
- Katz, A. (2005). Do ask, do tell: why do so many nurses avoid the topic of sexuality?. *AJN The American Journal of Nursing*, 105(7), 66-68.
- Kaya, F., Serin, Ö., & Genç, A. (2007). Eğitim fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin cinsel yaşamlarına ilişkin yaklaşımlarının belirlenmesi. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 6(6), 441-448.
- Kırmızıtoprak, E., & Şimşek, Z. (2011). Cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve güvenli cinsel yaşam konusunda gençlerin bilgi ve davranışlarına akran eğitiminin etkisi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 10(4), 463-4.
- Lazdane, G., & Lazarus, J. V. (2003). Does peer education work in Europe. *The European Magazine for Sexual and Reproductive Health*, 56.
- Magnan, M. E., Reynolds, K. E., & Galvin, E. A. (2005). Barriers to addressing patient sexuality in nursing practice. *Medsurg Nursing*, 14(5), 282.
- McInnes, R. A. (2003). Chronic illness and sexuality. *Medical Journal of Australia*, 179(5), 263-266.
- Muhihi, A., Sudfeld, C. R., Smith, E. R., Noor, R. A., Mshamu, S., Briegleb, C., ... & Chan, G. J. Y. (2016). Risk factors for small-for-gestational-age and preterm births among 19,269 Tanzanian newborns. *BMC pregnancy and childbirth*, 16(1), 1-12.

- Oksuz, E., & Malhan, S. (2005). Kadın cinsel fonksiyon indeksi. Türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenilirlik analizi. (Reliability and validity of the Female Sexual Function Index in the Turkish population). *Aile Hekimliği*, 17, 54-60.
- Özkan B. Çocuk ve gençlerin cinsel eğitiminde önemli noktalar. Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği (CETAD) <http://www.cetad.org.tr>. Erişim tarihi: 27.08.2021
- Özlem, A. Ş. C. I., Gökdemir, F., & Çiçekoğlu, E. (2016). Hemşirelik öğrencilerine akran eğitimciler ile verilen üreme sağlığı eğitiminin etkinliği. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 3(3), 173-183.
- Pınar, G. (2010). Kanser tedavisi alan hastalarda cinsel disfonksiyon ve danışmanlığa ilişkin hemşirelik yaklaşımları. *Gülhane tıp dergisi*, 52(4), 241-247.
- Presler-Marshall, E., & Jones, N. (2012). Empowering girls to prevent early pregnancy. *Overseas Development Institute*.
- Raj, A., & Boehmer, U. (2013). Girl child marriage and its association with national rates of HIV, maternal health, and infant mortality across 97 countries. *Violence against women*, 19(4), 536-551.
- Saunamäki, N., Andersson, M., & Engström, M. (2010). Discussing sexuality with patients: nurses' attitudes and beliefs. *Journal of advanced nursing*, 66(6), 1308-1316.
- Shell, J. A. (2007). Including sexuality in your nursing practice. *Nursing Clinics of North America*, 42(4), 685-696.
- Southard, N. Z., & Keller, J. (2009). The importance of assessing sexuality: a patient perspective. *Clinical journal of oncology nursing*, 13(2).
- Stead, M. L., Fallowfield, L., Brown, J. M., & Selby, P. (2001). Communication about sexual problems and sexual concerns in ovarian cancer: qualitative study. *bmj*, 323(7317), 836-837.
- Stevenson, R. W. (2004). Sexual medicine: why psychiatrists must talk to their patients about sex. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 49(10), 673-677.
- Stokes, T., & Mears, J. (2000). Sexual health and the practice nurse: a survey of reported practice and attitudes. *BMJ Sexual & Reproductive Health*, 26(2), 89-92.

- Şimşek, Z., Koruk, İ., & Altındağ, A. (2007). Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin riskli sağlık davranışları. *Toplum hekimliği bülteni*, 26(3), 19-24.
- Şimşek, E. (2008). Sağlık Bakanlığı'nın adölesan sağlığına yaklaşımı. *İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Adölesan Sağlığı 2 Sempozyumu*.
- Taylor, B. (2006). Using the extended PLISSIT model to address sexual healthcare needs. *Nursing standard*, 21(11).
- Tuğut, N. (2016). Yeni Cinsel Doyum Ölçeği'nin Türkçe versiyonu: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *The Journal Of Happiness & Well-Being*, 4(2), 183-195.
- Tugut, N., & Golbasi, Z. (2014). Sexuality assessment: suggestions for nurses and clinical strategies/Cinselliğin değerlendirilmesi: hemşireler için öneriler ve klinik stratejiler. *Journal of Education and Research in Nursing*, 11(2), 59-65.
- Tuğut, N., & Gölbaşı, Z. (2010). Cinsel yaşam kalitesi ölçeği-Kadın Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Cumhuriyet Medical Journal*, 32(2), 172-180.
- UN DESA, World Population Prospects The 2015 Revision. https://population.un.org/wpp/Publications/Files/Key_Findings_WPP_2015.pdf Erişim tarihi: 21.03.2021
- UN,2017, Sustainable development goalsreport 2017. Accessed from <https://www.un.org/development/desa/publications/sdg-report-2017.html>: Erişim tarihi: 19.11.2021.
- UNESCO. (2009). International guidelines on sexuality education: An evidence informed approach to effective sex, relationships and HIV/STI education.
- UNFPA. Adolescent Pregnancy: A Review Of The Evidence New York: UNFPA, 2013.https://www.unfpa.org/sites/default/files/pubpdf/ADOLESCENT%20PREGNANCY_UNFPA.pdf Erişim Tarihi: 19.11.2021
- UNICEF. Termination of child marriage: Progress and hope. New York: UNICEF, 2013. https://www.unicef.org/media/files/Child_Marriage_Report_7_17_LR..pdf Erişim Tarihi: 19.11.2021

- Vural, B. K., & Zencir, G. (2010). Cinsel sağlık eğitim modeli: IMB modeli. *Gaziantep Tıp Dergisi*, 16(3), 01-05.
- Wallace, M. A. (2008). Sexual Health Of Older Adults: Using The PLISSIT Model To Talk About Sex. *AJN*, 8(7), 50-60.
- World Health Organization. (2010). WHO Regional Office for Europe and BZgA-Standards for sexuality education in Europe: A framework for policy makers, educational and health authorities and specialists. *Cologne: Federal Centre for Health Education*.
- World Health Organization. (2017). Global accelerated action for the health of adolescents (AA-HA!): guidance to support country implementation.
- WHO. Erken gebelik ve gelişmekte olan ÷lkelerdeki ergenler arasında kötü ÷reme sonuları önlenmesi. Cenevre: WHO; 2011.
- World Bank. Economic effects of child marriage: Global synthesis report. Washington, DC: World Bank; 2017 <http://documents.worldbank.org/curated/en/530891498511398503/pdf/116829-WP-P151842-PUBLIC-EICM-Global-Conference-Edition-June-27.pdf> Erişim tarihi: 19.11.2021.
- World Health Organization. (1975). *Education and treatment in human sexuality: the training of health professionals, report of a WHO meeting [held in Geneva from 6 to 12 February 1974]*. World Health Organization.
- YILMAZ, M. (2011). Cinsel eğitimde kütüphanelerin rolü. *Türk Kütüphaneciliđi*, 25(1), 8-34.
- Zeng, Y. C., Li, Q., Wang, N., Ching, S. S., & Loke, A. Y. (2011). Chinese nurses' attitudes and beliefs toward sexuality care in cancer patients. *Cancer Nursing*, 34(2), E14-E20.
- Zeren, F., & Gürsoy, E. (2018). Neden Cinsel Sağlık Eğitimi?. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 29-33.